

"YALOVA 49" PATLICANI

1/
Mehmet ŞENCAN

Ö Z E T

Uzun zamandan beri ticari gayeyle Marmara bölgesinde yetiştirilen fakat çeşit sâfiyeti yönünden ıslah edilmemiş olan ve "pala"adıyla bilinen bir yerli patlıcan çeşidi,1973 senesinde,Yalova Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsünde ıslaha alındı.1975 senesi sonuna kadar süren üç yıllık bir tek-sel seleksiyon sonunda bu yerli köy çeşidi sâf hat haline getirildi ve "Yalova 49" olarak adlandırıldı.

G İ R İ Ş

Dünyanın"bitki cenneti"olarak kabul edilen Anadolu'da çok sayıda yerli patlıcan çeşitlerine rastlanı. Her bölgenin kendine göre bir veya bir kaç yerli patlıcanı vardır.Bu köy çeşitleri o bölgenin çevre koşullarına uydukları gibi,bölge halkıda bu çeşitlere alışmıştır.Yerli halk yerli patlıcanını şekliyle,rengiyle,etiyle ve tadıyla kendi sofrasında görmeyi ister.Yabancı çeşide kendini zor alıştıtırır.Bu gerçek Balkan ülkelerinde de görülür.

Marmara bölgesinin genellikle iki tip patlıcanı vardır.Bunlardan biri "kemer",diğeri ise "bostan"veya "topan"patlıcanıdır.Kemer tipi patlıcanlar daha çok,bostan tipleri ise daha az yetiştirilir.

Bölgenin başlıca sebze yetiştirilen illeri olan İstanbul,Bursa, Adapazarı'nda "pala" veya "palabıyık"adında,kemer tipi,yerli,karışık populasyon halinde yetiştirilen bir köy çeşidine rastlanmıştır.Müessesemizde de denenen bu çeşit,her yönüyle beğenilmiş ve teksel seleksiyon metoduyla sâf hat haline getirilmesi kararlaştırılmıştır.

MATERYAL VE METOT

Materyal olarak Marmara'nın kemer tipi ve köy çeşidi olan "pala" patlıcanı kullanılmıştır.

Çalışmalar şu kademelerden geçti:

I Kademe - Teksel elit bitki seçimi

II " - A döl ön eleme denemesi

III " - A döl esas verim denemesi

IV " - B döl esas verim denemesi

Birinci kademede bir dönümlük bir yer patlıcan populasyonu ile dikildi.Gelişen bitkilerin tümü üzerinde detaylı ve devamlı bir şekilde morfolojik,fenolojik ve patolojik gözlemler yapıldı,Parselde bulunan 1800 bitki arasından,her bakımdan en iyi olan 100 bitki seçildi ve bunlar ayrı ayrı işaretlendi.Bu bitkilerin meyveleri yine ayrı ayrı hasat edildi.Tohumlar 100 ayrı kase kâğıdına kondu ve bunlara 1'den 100'e kadar numara verildi.

İkinci kademede 100 döl tekerrürlü, onda bir şahitle, ekilip dikildi. Şahit, ıslaha alınan patlıcan populasyonunun kendisidir. Bu kademedeki çalışmaların gayesi, çok sayıda olan 100 dölü bir ön elemeye tabi tutarak ve döl sayısını mümkün olduğu kadar azaltmaktır. Verim tesbitinden sonra, standart metoduna göre, istatistik hesaplaması yapıldı. Neticede, 100 dölün arasından en iyi olarak 10 döl seçildi.

Üçüncü kademede bu 10 döl 4 tekerrürlü verim denemesine alındı. Tesadüf blokları deneme deseni ile kurulan bu denemelerin hesaplamaları varyans analiz istatistik metoduna göre yapıldı. Neticede, denemeye alınan 10 dölden, her bakımdan en iyi olan 4 döl seçildi; 6 döl ekarte edildi.

Dördüncü kademede 4 döl 4 tekerrürlü verim denemesine alındı. Bir evvelki gibi aynı deneme desenine göre kurulan ve hesaplanan bu deneme sonucunda 1 en iyi döl meydana çıktı.

Her kademede parselin eni 1.60 m; boyu 4 00 m ; alanı 6.40 m² tutuldu. parselde bitki adedi 20 dir. Mesafeler, şeritler arası 1.00 m; sıralar arası 0.60 m ve sıralar üzeri 0.40 m idi. Ekim mart başlarında, dikim ise mayısta yapıldı. Hasat temmuz -kasım ayları arasında yapıldı

S O N U Ç L A R

A döl ön denemesinde elde edilen verim sonuçları cetvel 1'de verilmiştir.

Cetvel 1

A Döl ön denemesi - verim dek/kg.
A Stam Verprüfung - Ertrag dek/kg.

Döl No.	dek/kg	Döl No.	dek/kg	Döl No.	dek/kg
Stam No.		Stam No.		Stam No.	
1 St	2 150	3 St	2 136	5 St	1 927
1	3 955	21	2 222	41	1 553
2	2 911	22	1 466	42	2 400
3	1 777	23	2 288	43	2 044
4	3 022	24	3 377	44	1 777
5	1 966	25	1 577	45	2 133
6	2 822	26	2 155	46	2 442
7	1 955	27	2 400	47	1 866
8	1 133	28	2 200	48	2 066
9	2 177	29	2 822	49	2 222
10	977	30	3 377	50	2 133

Cetvel 1 i devamı

Cont table i.

Cetvel 1

A Döl ön denemesi- verim dek/kg

A Stam Verprüfung - Ertrag dek/kg.

Döl No.	dek/kg	Döl No.	dek/kg	Döl No	dek/kg
Stam No		Stam No.		Stam No.	
2 St	1 230	4 St	1 712	6 St	1 979
11	1 666	31	1 555	51	1 733
12	1 022	32	2 111	52	2 044
13	955	33	1 822	53	3 977
14	1 155	34	1 553	54	1 933
15	1 022	35	1 771	55	2 155
16	888	36	2 442	56	1 311
17	933	37	2 088	57	1 200
18	1 355	38	1 622	58	1 511
19	1 311	39	1 755	59	1 600
20	1 777	40	2 442	60	1 000
7 St	1 927	9 St	2 331		
61	1 377	81	1 244		
62	1 000	82	1 377		
63	1 466	83	1 333		
64	2 333	84	1 244		
65	2 155	85	1 200		
66	2 000	86	1 488		
67	1 755	87	1 066		
68	822	88	1 444		
69	1 888	89	1 000		
70	2 177	90	888		
8 St	1 210	10 St	2 092		
71	844	91	1 177		
72	933	92	1 622		
73	1 377	93	1 355		
74	600	94	2 022		
75	1 066	95	1 688		
76	777	96	2 000		
77	1 044	97	2 155		
78	1 111	98	2 955		
79	2 000	99	2 088		
80	1 244	100	1 933		

A döl esas verim denemesinin verim sonuçları cetvel 2'de gösterilmiştir.

Cetvel 2
A döl esas denemesi - verim dek/kg
A Stam Hauptprüfung - Ertrag dek/kg

Döl No. Stam No.	dek/kg
4	6 953
46	5 938
49	5 664
36	5 429
53	5 429
29	5 352
64	5 313
30	5 156
24	5 039
42	5 000
A.Ö.F. % 5	107

B döl esas verim denemesinin verim sonuçları cetvel 3' de gösterilmiştir.

Cetvel 3
B döl esas denemesi - dek/kg
S Stam Hauptprüfung - Ertrag dek/kg

Döl No. Stam No.	Dek/kg
49	6 443
4	4 218
46	3 476
36	3 164
A.Ö.F. % 5	898

Teksel seleksiyona alınan patlıcan dölllerinin değerlendirilmesinde birim sahadan elde edilen verim sonuçları başlıca kriterlerden birini teşkil etti ise de, bunun dışında döllerin patalojik; morfolojik ve fenolojik özelliklerine de gereken önem verildiğinden seçim döllerin genel özelliklerine göre yapıldı. Döllerin yalnız verimli olmaları değil, aynı zamanda kalitelerinin de iyi olması gerekiyordu. Bu nedenle, verimleri yüksek olduğu halde bazı döllerin üst kademelere alınmamasının sebebi budur. Meselâ, meyvelerde renk veya şekil bozuklukları; bitkilerde muhtelif hastalık belirtilerinin görülmesi gibi hususlar bir dölün ekarte edilmesine yeter bir sebep teşkil ediyordu. Gerçi sonradan tatbik edilecek bir mukavemet veya teknolojik çalışmayla bu gibi döllerde bu aksaklıklar giderilebilir. Ama bu proje çalışmalarının gayesi dışına çıkılmış olur. Çünkü gaye, her bakımdan en iyi ve en verimli dölü ortaya çıkarmaktır.

Verim sonuçları gözden geçirileceğinde bilhassa A döl ön eleme denemesinin verimleri, diğer kademelere oranla, çok düşüktür. Sonuçlar yıldan yıla büyük bir farkla değişmektedir. Patlıcanlar tür olarak diğer sebze türlerine oranla toprak, iklim, gübreleme, ekim zamanı ve çiçek biyolojisi yönünden çok ilgi çekicidir. Bazan aynı patlıcan çeşidi aynı toprakta değişik yıllarda çok değişik miktarda verim verir. Aynı çeşidin tohumundan, aynı yıl ve aynı zamanda Yalova'da ve yakın olan Bursa İli'nin Yenişehir İlçesi'nde yetiştirilen patlıcanlardan, Yalova'dakiler döl yattı ve normal mahsul verdiler; Yenişehir'dekilerde ise tek bir bitkide bir tek meyve görülmeydi. Düzce'de bulunan yan yana iki patlıcan bahçesinden biri normal mahsul verdi; diğeri tek bir döl bağlamadı. Çok enteresan olan bu hal yurdumuzun daha birçok yerlerinde meydana gelmiştir. Sorunun üzerine eğilmek ve bilimsel bir şekilde araştırmak gerekir.

Bütün bunların ileri sürülmesindeki gaye, A döl ön eleme denemesindeki göze çarpan düşük verimle A ve B esas verim denemelerindeki yüksek verimin nedenlerinin, teknik veya istatistik bir hata olmadığını belirtmektedir.

Sâf hat haline gelmiş olan ve bundan önce halk tarafından "palabıyık" ve benzeri isimlerle adlandırılan patlıcan Yalova Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsünde ıslah edildiği için "Yalova" ve teksel seleksiyona alınan 100 döl arasından 49'cu döl her bakımdan en iyi olduğundan "Yalova 49" adı uygun görülmüş ve bu ad, çeşidi tescil edecek olan Tescil Komisyonuna bildirilmiştir.

Böylelikle, Türkiye'de mevcut 3 ıslah edilmiş "Yeşilköy 27", "Kemer 27", "Yalova 59" patlıcan çeşitlerine, bir yenisi daha "Yalova 49" eklenmiştir.

Yeni ıslah edilen patlıcanın özellikleri ve fotoğrafı ekte verilmiştir.

ZUSAMMENFASSUNG

Eine einheimische Auberginensorte seit langer Zeit im Maragebiet kommerziell angebaut und als "pala" bekannt, aber nicht sortenrein durchgezüchtet, wurde in der Gartenbauvorschunsanstalt Yalova 1973 in Züchtung genommen. Durch Einzelpflanzenauslese wurde diese Sorte in der folgenden 3 Jahren bis Ende 1975 in reine Linie gebracht und als "Yalova 49" bezeichnet.

"Yalova 49" - Patlıcanı

1. Orijini

- 1.1. Çeşidin ıslah edildiği yer ve yılı:
Yalova Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü - 1975
- 1.2. Çeşidi ıslah edenin adı ve soyadı.

Dr.Mehmet Şencan

- 1.3. Çeşidin adı veya numarası.

"Yalova 49"

- 1.4. Islah metodu - tekssel seleksiyon.

2. Botanikteki yeri

- 2.1. Familyası - Solanaceae.
- 2.2. Cinsi - Solanum melongena.
- 2.3. Türü - ssp.orientale Haz.
- 2 4. Çeşidi - var.falcatum Liz.

3. Özellikleri`

- 3.1. Gelişme tabiyatı - bir yıllık.
- 3.2. Morfolojik özellikleri.

Çim

Yaprağı - düz, oval.

Rengi - yeşil.

Kotiledonların durumu - dik açılış şeklinde.

Fide

Yapısı-bükülür şekilde.

Yaprak örtüsü - orta

Rengi - yeşil.

Bitki

Habitüsü - dallanmış.

Yüksekliği - 100 - 150 cm.

Genişliği - 50 - 80 cm.

Rengi - yeşil.

Gövde

Sertliği - sert.

Rengi - koyu yeşil, uç kısımları lâcivert.

Yaprak

Uzunluğu - 26 cm

Genişliği - 14 cm

Rengi - yeşil

Şekli - yumurta şeklinde

Sapı

Uzunluğu - 4-6 cm

Damarları - bariz ve koyu lâcivert renginde

Kenarları - kertikli, dalgalı

Çiçek

Uzunluğu - 5 cm

Genişliği - 7 cm

Rengi - lâcivert

Çanak yaprakları - 7 adet, bileşik, uçları sivri.

Taç yaprakları - lâcivert, bileşik, yıldızvari, 7 adet.
uzunlukları 10 cm

Anteridiler - 7 adet 10 mm uzunluğunda.

Anterler - 3 mm uzunluğunda 4 mm genişliğinde. Sarı.

Arhegonium - 1 adet 11 mm uzunluğunda.

Ovaryum - geniş ve dilimli.

Meyve

Uzunluğu - 22-36 cm arasında

Çapı - 8-12 cm arasında

Şekli - bükülmüş silindir şeklinde.

Rengi - koyu siyahımsı mor

Parlaklık - çok parlak

kabuğu - kuvvetli

Eti - beyaz ve yumuşak.

3.3. Tarımsal Özellikleri.

Vegetasyon süresi 250 gün kadardır Hasat devresi 120 gün sürer Yemeklik ve turşuluk bir çeşittir. Rengi, eti ve yeknesak büyüklüğü ile şekli bakımından yurt çapındaki piyasalarda müşteri bulmakta ve aranmaktadır. Ortalama dekara verimi 5 t civarındadır. Mükemmel koşullarda 7 t verim beklenebilir Depolama, tasnif, nakliye özelliklerinde çok iyidir.

3 4 Patolojik Özellikleri.

Bu yönde özel bir araştırma yapılmamıştır. Ancak tek-sel seleksiyonda, genetik sâfiyeti ve ön üretme çalışmalarında sıhhatli dölle-rin seçilmesine önem verildiğinden, "Yalova 49" patlıcan çeşidi kendi populas-yonu ve yerli çeşitlere oranla, hastalıklara dayanıklılık oranı çok daha yük-sektir

3.5. Teknolojik Özellikleri.

Kullanıldığı yemek, türlü konserveleri ve turşularda olumlu sonuç vermiş ve bu yönde müesseseye gelen bir şikâyet mevcut değildir.

3.6. Ekonomik Değeri.

Sâf hat haline geldiğinde, populasyon ve yerli çeşitlere oranla, bu çeşidin ekonomik değeri çok daha üstündür.

Şekil 1. 'Yalova 49' Patlıcanı
(Yalova, orijinal, 1977)

GENEL LİTERATÜR KAYNAKLARI

- Bayraktar, K 1973 Sebzeçilik Cilt I Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova, İzmir
- _____, 1970. Sebzeçilik, Cilt II Ege Üniversitesi Basımevi, Bornova, İzmir
- Becker- Dillingen, W. 1956. Handbuch des Gasemten Gemüsebaues. Verlag Paul Parey, Berlin.
- Boswell, R H. 1953. Growing Eggplant. U S Department of Agriculture Leaflet No 351
- Ekinci, A. S 1974 Genel Sebzeçilik Baha Matbaası, İstanbul.
- Edmond, J B , T L. Senn ve F S Andrews 1964 Fundamentals of Horticulture. McGraw - Hill book company, New York.
- Gazenbush, V L 1932 Ovestnie Rastenii Turtzii (Baklajani Turtzii) Iz daniel Vashnil, Leningrad
- Gazenbush, V. L 1948 Baklajani Ogiz-Selhozgiz, Moskova.
- Hayes, H K., F R Immer ve D C. Smith. 1955. Methods of Plant Breeding McGraw -Hill Book Company, New York.
- Hösslin, V. R ve T Steib 1964. Gemüsebau. BLV Verlagsgesellschaft, Münih.
- Kuckuck, H 1952. Pflanzenzüchtung. Band I. Walter de Gruyter and Co., Berlin.
- Kuckuck, H 1957. Pflanzenzüchtung, Band II Walter de Gruyter and Co., Berlin.
- Kappert, H ve W Rudolf 1961 Handbuch der Pflanzenzüchtung, Band VI Verlag Paul Parey, Berlin
- Şencan, M ve Th Becker 1966 Möglichkeiten des oberginenenbaus in Deutschland Der Fachberater Verlag Deutcher Kleingärtner, Hamburg.
- Şencan, M. 1969 'Yalova 59' patlıcanı Yalova Bahçe Kùltürleri Araştırma ve Eğitim Merkezi Dergisi 2 (3) : 29-36
- Şencan, M. 1971 Sebzelerin Sistematiği çiçek Morfolojisi ve Biyolojisi ile Dominant ve Resesif Özellikleri Bahçe Kùltürleri Araştırma Enstitüsü Yayın No 27, Yalova, İstanbul.